

Theo Baart, Van der Madeweg, Amstelkwartier

Metropool in aanbouw

Theo Baart

“Ik wil begrijpen wat ik zie als ik uit mijn raam kijk.” Een zin die zo maar terloops uitgesproken lijkt te zijn. Niets is minder waar voor fotograaf Theo Baart. Het willen begrijpen wat er in zijn omgeving in en rond Amsterdam gebeurt, vormt al ruim dertig jaar de leidraad van zijn fotografische zoektocht.

door Diana Bokje

© Theo Baart, Zuidas, A10, NS

Theo Baart is geboren in Amsterdam, verhuisde in zijn jeugd naar Hoofddorp, trok naar Amsterdam om later weer terug te keren naar Hoofddorp. Groot-Amsterdam is zijn territorium, bijna al zijn fotoprojecten spelen zich af in dit gebied. In *Werklust, biografie van een gebruiksland- schap* volgde hij de veranderingen die het landschap ondergaat onder druk van de groei van Schiphol.

Toen de fotograaf in 2004 verhuisde naar een nieuwbouwwijk aan de rand van Hoofddorp, leidde dat tot het project *Eiland 7, Berichten uit een nieuwbouwwijk*. We zien hoe de bewoners hun huizen en tuinen voorzien van gelijkvormige keukens en hun tuinen omheinen met

dezelfde soort schuttingen. Als buitenstaander en beschouwer levert dit soms een glimlach op, maar dit is zeker niet de bedoeling van Baart. Met zijn camera onderzoekt hij wat er gebeurt. Hoe een prestigieus nieuwbouwproject vorm krijgt. Zonder te oordelen. “Hoe zou dat ook kunnen”, merkt hij op. “Ik maak er zelf deel van uit.”

Naast fotografie speelt tekst een belangrijke rol in de lijvige boeken die zijn projecten opleveren. Teksten die hij zelf schrijft omdat ze volgens Baart te persoonlijk zijn om uit te besteden. De beschouwingen op zijn omgeving gaan hand in hand met anekdotische vertellingen.

© Theo Baart, Amstel, Omval

© Theo Baart, Almere, Pampus

“ Ik ben vooral geïnteresseerd in de fotografen uit de 19e eeuw. Fotografen die onbekende gebieden of ruimtelijke veranderingen in beeld brachten

Baart, Amsterdam, Have-Stad

Groot-Amsterdam

Op 8 juli verschijnt Baarts nieuwe boek *Groot-Amsterdam*. Het stoepregelgrote en dikke boek is een logisch vervolg op zijn eerdere projecten. Aan de hand van acht routes onderzoekt Baart Groot-Amsterdam. De basis van het project wordt gevormd door drie kernvragen: Hoe groot is Amsterdam, wat zijn de kwaliteiten van het gebied en op welke plekken en waardoor gaan ingrijpende veranderingen plaatsvinden? Deze drie vragen hielden de fotograaf drie jaar lang bezig.

Baart deed uitgebreid research gebaseerd op twee pijlers: het laten zien en de inventarisatie. Hiervoor zocht hij onder andere samenwerking met een stedenbouwkundige en een planoloog. "Ik weet inmiddels vrij veel van ruimtelijke ordening, maar ben geen inhoudskundige, ik ben fotograaf. Ik wil niet dat het boek in vrijblijvendheid en schoonheid blijft steken. Zij hebben onder andere kaartmateriaal geleverd waaruit blijkt dat de metropool Amsterdam echt bestaat en dat dit gebied heftig in ontwikkeling is. Dit materiaal beslaat een apart gedeelte in het boek. Het vormt het fundament onder het totale project met daarin de harde feiten. Hierdoor heb ik in de rest van het boek de ruimte om mijn eigen verhaal te doen."

Voor het onderzoek naar de plekken waar ingrijpende veranderingen zullen plaatsvinden was volgens Baart een helse klus. "Je kunt de toekomst niet fotograferen. Hoe leg je vast dat er een verandering gaat plaatsvinden? De kijker ziet een weg langs een dijk met een paar bomen erlangs. Dan blijkt dat daar sprake is van bodemdaling, verzilting of er zijn plannen om een bedrijventerrein te bouwen. Op veel van de plekken waar ik heb gefotografeerd speelden wel drie of vier factoren die op termijn tot ingrijpende veranderingen kunnen leiden. Klimaatverandering is daar bijna altijd één van. Ook de hindercultuur speelt een rol. Denk bijvoorbeeld aan Schiphol. Vanwege geluidshinder en veiligheidsvoorschriften mag er in een groot gebied rondom de luchthaven niet gebouwd worden. De paradox is dat Schiphol dit landschap openhoudt. Afname van de waterkwaliteit zorgt voor vermindering van biodiversiteit. Dit heeft directe gevolgen voor ons welzijn. Die verschillende factoren zorgen voor veel druk op het gebied. Er was altijd een factor die ik van tevoren niet wist. Ik wist dat er iets speelde, maar tijdens het onderzoek bleek er altijd meer te spelen. De waanzinnige complexiteit, en daarmee samenhangend, de schier onmogelijke taak om het bestuurlijk goed te doen, zette mij aan het denken."

© Theo Baart, Equinix-Edit

“De foto’s roepen de vraag op: Waar kijk ik nu naar? Daarom zie je onder iedere foto pictogrammen. Deze verwijzen naar begrippen zoals klimaatadaptatie, waterkwaliteit, bodemdaling, verzilting en transitie van de landbouw. Dit zijn allemaal ontwikkelingen die je feitelijk kunt vaststellen. De pictogrammen dienen als verklaring. Het is geen spoorboekje met zo gaat het er uit zien, maar ik hoop dat het de ogen opent voor bewoners, beleidsmakers en ontwerpers zodat ze zien dat veel veranderingen tegelijkertijd op een plek manifest gaan worden.”

“Ik ben vooral geïnteresseerd in de fotografen uit de 19e eeuw. Fotografen die onbekende gebieden of ruimtelijke veranderingen in beeld brachten. Zij speelden een rol in de ontwikkeling van landschap en stad. Die rol van fotografie is steeds meer op de achtergrond geraakt. Het klinkt heel ambitieus om te pretenderen dat je met je fotografie ruimtelijk beleid en ontwerp kunt beïnvloeden. Ik denk dat het de moeite waard is om het te proberen.”

Zichtbare geschiedenis

Ondanks alle veranderingen heeft Baart nog steeds oog voor schoonheid. “Wat mij heeft verwonderd is dat de geschiedenis van ons landschap, ondanks de verstedelijking, het asfalt en het grote aantal grijze loodsen, toch vaak nog leesbaar is. Nog steeds is de stelling van Amsterdam, gebouwd eind 19e eeuw, aanwezig. Ondanks dat veel van het open gebied rond Amsterdam inmiddels is volgebouwd. De afstand tussen de Dam in hartje Amster-

dam en de linie varieert tussen de 15 en 20 kilometer. Het grootste deel van wat ik Groot-Amsterdam noem, ligt in of op die linie. Groot-Amsterdam is eigenlijk een openluchtmuseum van onze geschiedenis: de stelling, de buitenplaatsen, de oude zeedijken die nu midden door een stad lopen. Ook hiervoor geldt dat je niet altijd weet waarnaar je kijkt. Natuurlijk is het landschap enorm beschadigd, maar het is zo gelaagd en zo rijk. Ik zie het als een vaas in het Rijksmuseum die ooit gevallen is en weer in elkaar geplakt. Ondanks dat er een paar dingen aan ontbreken is het nog steeds heel mooi.”

Theo Baart (1957) studeerde aan de Rietveldacademie. Hij publiceerde een aantal boeken op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarnaast zijn diverse foto's van hem opgenomen in museale collecties over de hele wereld.

www.theobaart.nl